

Катерина Нагайко

ШЕВЧЕНКІАНА ВАСИЛЯ ДОМАНИЦЬКОГО В ЧАСОПИСІ «КИЇВСЬКА СТАРОВИНА»

SHEVCHENKO STUDIES BY VASYL DOMANYTSKY IN THE JOURNAL "KYIV ANTIQUITY"

DOI: 10.58407/litopis.250513

© К. Нагайко, 2025. CC BY 4.0

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4560-6060>

Метою статті є аналіз шевченкознавчих студій В.М. Доманицького на сторінках часопису «Київська Старовина» (1882–1906), який редагувався представниками Київської Громади – неофіційної українофільської організації, що виникла в кінці 1850-х рр. в Університеті Св. Володимира. Використано загальноісторичні та спеціальні (просопографічний та біографічний) **методи**. Окреслено роль ученого в редагуванні та наповненні журналу, розглянуто зміст його авторських матеріалів. **Наукова новизна** публікації полягає в тому, що в ній уперше проаналізовано весь обсяг шевченкознавчих праць В.М. Доманицького, опублікованих у часописі «Київська Старовина». У **висновку** зазначено, що інтелектуальний доробок дослідника, спрямований на вивчення та популяризацію образу Т.Г. Шевченка, є важливою складовою наукової шевченкіани, підкреслено роль Київської Громади в процесі осмислення творчої спадщини Кобзаря як національного поета.

Ключові слова: Василь Доманицький, Тарас Шевченко, часопис, «Київська Старовина», публікації, дослідження.

The aim of the article is to analyze the Shevchenko studies of V.M. Domanytskyi on the pages of the journal «Kyiv Antiquity» (1882–1906), whose editors were representatives of the Kyiv Community – an unofficial Ukrainophile organization that emerged in the late 1850s within the environment of St. Volodymyr's University. General historical and special (prosopographic and biographical) **methods** were used. The role of the scientist in editing and filling the journal is outlined, the content of his author's materials is considered. **The scientific novelty** of the publication lies in the fact that it is the first to comprehensively analyze the Shevchenko-related works of V.M. Domanytskyi, published in the journal «Kyiv Antiquity». **The conclusion** states that the researcher's intellectual achievements are aimed at studying and popularizing the image of T.G. Shevchenko, are an important component of scientific Shevchenko studies, and the role of the Kyiv Community in the process of understanding the creative heritage of the Kobzar as a national poet is emphasized.

Key words: Vasyl Domanytskyi, Taras Shevchenko, magazine, «Kyiv Antiquity», publications, research.

Період українського національного відродження др. пол. XIX – поч. XX ст. позначено виникненням інтелектуальних осередків, які провадили свою діяльність у сфері освіти, науки, культури, мистецтва та просвітництва. Одним із них була Київська Громада – неофіційна українофільська організація, що утворилася в стінах Університету Св. Володимира в Києві в кінці 1850-х рр. Її відомими представниками були: В. Антонович, Ф. Вовк, М. Драгоманов, П. Житецький, М. Лисенко, К. Михальчук, Б. Познанський, Т. Рильський, О. Русов, П. Чубинський та ін. З 1882 до 1906 рр. члени організації брали участь у створенні часопису «Київська старовина». Зокрема, його редакторами були громадівці: Ф. Лебединцев (1882–1887 рр.), О. Лашкевич (1887–1889 рр.), Є. Кивлицький (1890–1893 рр.), В. Науменко (1893–1906 рр.). Одним із напрямів роботи було висвітлення на сторінках видання значення постаті Т. Шевченка та його творчості. У покажчику до журналу, опублікованому 1911 р., у підрозділі «Статті и заметки о Т.Г. Шевченке» упорядниками наведено 167 бібліографічних позицій, із них 8 – належать представнику молодого покоління Київської Громади В. Доманицькому¹, який був не лише дописувачем часопису, а й брав

¹ Систематический указатель журнала «Киевская старина» (1882–1906 г.) / Сост. И. Павловский, В. Щепотьев, А. Явойский, В. Чигринцев. Полтава, 1911. 201 с.

активну участь у його редагуванні та наповненні. Зокрема, з 1899 р., за його ініціативи було започатковано рубрику «Текущие заметки». С. Єфремов зазначав: «У нас перед очима проходило це захоплення Вітрове (один із псевдонімів В. Доманицького – К.Н.) цим журналом. Почав він з коректи, потім перейшов до дрібних заміток наукового змісту й нарешті почав заповняти другий відділ журналу звістками й замітками на злобу дня. Треба признати, що оживлення “Киевской старины” почав Доманицький і спершу боровся за його сам-один»². За оцінкою М. Палієнко, так громадівець «прагнув розширити коло читачів “Киевской старины” та вплинути на формування їх національної самосвідомості»³. Загалом згаданий покажчик, за нашими підрахунками, уміщує назви 112 його публікацій. Це розвідки з археології, історії, історії науки та медицини, джерелознавства, документознавства, релігієзнавства, літературознавства, етнографії, бібліографістики⁴.

В. Доманицький (1877–1910) – історик, фольклорист, бібліограф, літературознавець, громадсько-політичний діяч, учень В. Антоновича та О. Кониського, належав до когорта представників Київської Громади. З 1895 р. став співробітником журналу «Київська старовина»⁵, з кінця 1890-х рр. до кінця 1901 р. – був секретарем цього часопису⁶. Співробітник видавництва «Вік», видань «Нова громада», «Рада», «Громадська думка», член Історичного товариства Нестора-літописця (з 1900 р.)⁷. У 1900 р. закінчив історико-філологічний факультет Університету Св. Володимира. Завдяки опублікованим працям про творчий спадок та життя Т. Шевченка⁸ й укладанню «Кобзаря» 1907–1908 рр.⁹ дослідник є одним із найвідоміших шевченкознавців. Його роботу над творами поета близький товариш, науковий та громадсько-політичний діяч О. Лотоцький назвав «справою великої національної ваги»¹⁰. І. Франко стверджував, що «для уважного і серйозного читача “Кобзаря” ім'я Доманицького буде завжди стояти опліч з іменем автора»¹¹. Оцінюючи його інтелектуальний внесок, він же відзначив, що опублікований у 1906 р. у «Київській старовині» матеріал «Критичний розслід над творами Т.Г. Шевченка» є «першою нашою культурною гордістю»¹². Свої шевченкознавчі розвідки вчений друкував у часописах та наукових виданнях Києва, Львова, Ялти та інших міст. Це «Громадська думка», «Записки НТШ», «Зоря», «Київська старовина», «Кримський кур'єр», «Літературно-науковий вісник», «Нова громада», «Рада», «Україна».

Шевченкіана В. Доманицького ставала предметом розгляду низки досліджень. Загальний контекст проблеми порушено в наукових публікаціях В. Іскорко-Гнатенко та В. Поліщука¹³. Окремі праці спрямовані на розгляд його роботи над повним виданням «Кобзаря»¹⁴. Частина публікацій стосується участі вченого у виданні часопису «Київська старовина». Зокрема, цьому аспекту присвячено статтю І. Терешка, де розглянуто етнографічні студії вченого¹⁵, та А. Болабольченка – у ній згадано назви його трьох шевченкознавчих досліджень¹⁶. Про публікацію В. Доманицьким у «Київській старовині» статей, рецензій, оглядів та джерел, пов'язаних із постаттю Т. Шевченка, ідеться також у статті Г. Улюри,

² Палієнко М. Образ «Киевской старины» у спогадах та епістолярії сучасників. *Сіверянський літопис*. 2014. № 6. С. 233–247, 239.

³ Там само. С. 239.

⁴ Систематический указатель журнала «Киевская старина» (1882–1906 г.). 201 с.

⁵ Болабольченко А. Василь Доманицький і «Киевская старина». *Київська старовина*. 2006. № 4. С. 150.

⁶ Палієнко М. «Киевская старина» у громадському та науковому житті України (кінець XIX – поч. XX ст.). Київ: Темпора, 2005. С. 226; Його ж. Образ «Киевской старины» у спогадах та епістолярії сучасників. С. 241; Побірко Н. Педагогічна і просвітницька діяльність українських Громад у др. пол. XIX – на поч. XX ст.: У 2-х кн. Київ: Науковий світ, 2000. Кн. 1: Київська Громада. С. 272.

⁷ Козар Л. Василь Доманицький як громадський діяч і фольклорист. *Народна творчість та етнологія*. 2012. № 3. С. 16, 25.

⁸ Доманицький В. Життя Тараса Шевченка. Київ: Книгарня Т-ва «Криниця», 1917. 31 с.: іл.; Його ж. Критичний розслід над текстом «Кобзаря». Київ: Друкарня Т-ва «Просвещение», 1907. 365 с.

⁹ Повне видання творів Т. Шевченка – «Кобзар» під редакцією В. Доманицького вийшло в Петербурзі 1907–1908 рр., у кількості 35 тис примірників.

¹⁰ Сторінки минулого = Pages from the Past / О. Лотоцький; Наук.-богосл. ін-т Укр. православ. церкви в США. [Б.м.]: Вид. Укр. православ. церкви в США, 1966. Ч. 2. [2-ге вид.]. С. 260.

¹¹ Цит. за: Козар Л. Василь Доманицький як громадський діяч і фольклорист. С. 17.

¹² Там само.

¹³ Іскорко-Гнатенко В. Шевченкознавчі студії В. Доманицького. *Київський університет*. 1997. Березень (№ 4). С. 1, 3; Поліщук В. Василь Доманицький як шевченкознавець. Повернення і відкриття: статті. Черкаси, 2008. С. 132–142.

¹⁴ Дучимінська О. В. Доманицький – редактор першого повного «Кобзаря» Шевченка. *Записки НТШ*. Торонто, 1965. Т. CLXXX (70). С. 126–134; Іскорко-Гнатенко В. Перше повне видання «Кобзаря»: до 125-річчя від дня народження В. Доманицького. *Українська мова та література*. 2002. Березень. № 9. С. 8; Качор А. В. Доманицький (1877–1910): редактор першого повного видання «Кобзаря» Т. Шевченка. *Черкаський край – земля Богдана і Тараса*. Київ, 2002. С. 144–147; Франко І. В. Доманицький «Критичний розслід над текстом “Кобзаря”». Зібрання творів: У 50 т. Київ: Наукова думка, 1982. Т. 37. С. 372–373.

¹⁵ Терешко І. Етнографічні дослідження В. Доманицького на сторінках часопису «Киевская старина». *Василь Доманицький: особистість і науково-творча спадщина*. Черкаси, 2011. С. 135–140.

¹⁶ Болабольченко А. В. Доманицький і «Киевская старина». *Київська старовина*. 2006. № 4. С. 149–165.

де вказано на шість таких публікацій¹⁷. Також у дисертації Н. Токар, присвяченій постаті вченого, у розділі «В. Доманицький – шевченкознавець» зауважено на трьох його відповідних працях у часописі «Київська старовина» та подано їх аналіз¹⁸. Окрім цього, інформацію про інтелектуальний спадок В. Доманицького містить низка довідкових видань¹⁹.

Нижче, у хронологічному порядку, проаналізуємо публікації, присвячені постаті Т. Шевченка та його творчості, опубліковані В. Доманицьким у часописі «Київська старовина» упродовж 1900–1906 рр. Окрім того, у межах заявленої теми статті зауважимо на матеріалі, наведеному в журналі «Україна» за 1907 р.

Найранішою з виявлених праць дослідника, яка належить до його шевченкіани, є огляд «Записки Наукового Товариства імені Шевченка, т.т. XXXIII і XXXIV. Львів, 1900 р., книжки I і II»²⁰, опублікований в одинадцятому номері часопису за 1900 р. у рубриці «Бібліографія». У ньому В. Доманицький проаналізував шевченкознавчі розвідки: О. Кониського «Варіанти на декотрі Шевченкові твори» та Ю. Романчука «Де-які причинки до поправішого видання поезій Тараса Шевченка». Щодо першої з них дослідник зауважив наявність у її автора трьох рукописних збірок – «книжечок» творів Т. Шевченка, переданих йому М. Жемчужниковим, які, за припущенням О. Кониського, були укладені поетом. Зауважено, що вони написані різними почерками з виправленнями, зробленими поетом. Також від сина Я. Кухаренка, О. Кухаренка, він отримав листи Т. Шевченка, у яких були вміщені поеми: «Москалева Криниця», «Чернець» та вірш «Вечір». У проаналізованій публікації О. Кониський навів варіанти творів, що містили відмінності з раніше опублікованими: «Чернець», «Москалева Крыныця», «Княжна», «Неофитъ», «Русалка», «Лилія», «Петрусь»²¹. В. Доманицький указав на значний інтерес до названих поезій та висловив намір про необхідність їх публікації на сторінках часопису «Київська старовина». Щодо статті Ю. Романчука зазначено, що її автор звернув увагу на раніше не зауважені помилки у виданні «Кобзаря» Т. Шевченка. Такими було визначено: вади передачі текстів, пропуски (відсутність) творів, неправильне їх розташування, наведення віршів, що не належали поетові. Попри відзначення неповноти дослідницького аналізу, В. Доманицький указав на цінність цієї праці для встановлення оригінального вигляду поезій Т. Шевченка²².

У другому номері часопису за 1901 р. у рубриці «Документы, известия и заметки» надруковано рецензії В. Доманицького «Некоторые данные для биографии Т.Г. Шевченка». У ній автор проаналізував працю польського історика і письменника Ф. Гавронського-Равіті «*Studia i szkice historyczne, serya II*» (Lwów–Warszawa–Poznań, 1900). Зокрема, звернув увагу на інтерпретацію походження прізвища «Шевченко», місце народження поета та соціальний статус його батьків. Він зауважив, що основним джерелом, яким послуговувався автор, є «інвентарь» с. Кирилівки за 1779 та 1780 рр., який належав полковнику Ксаверію Любомирському²³.

У цьому ж номері, у згадуваній рубриці, дослідником опубліковано лист В. Тарновського до Т. Шевченка²⁴, у якому йдеться про один із творів поета, який відправник сприйняв критично: «Теперь я убедился, что самый высокий талант падает, когда избирает ложный путь: исполнение ниже Вашего таланта. – Умоляю Вас, сожгите Вашу рукопись. Горько нам было бы, если бы мимолетное заблуждение положило пятно на Вашу славу и вместе с тем и на нашу народную литературу»²⁵. Зазначимо, що в листі не вказано ні дати, ні місця його створення. В. Доманицький висловив припущення, що йдеться про одну із російськомовних повістей письменника.

У п'ятому номері того ж 1901 р. В. Доманицьким було опубліковано рецензію на працю В. Краніхфельда «Т. Шевченко, певец Украины и Запорожья. [1814–1861]». Це додаток до щотижневої громадської, політичної та літературної газети «Вестник Казачьих войск», що видавалася в Петербурзі. Не зауважуючи повної структури праці, дослідник відзначив, що, окрім біографії поета, дві її глави містять аналіз поетичних творів Т. Шев-

¹⁷ Улюра Г. «Киевская старина». *Шевченківська енциклопедія*: У 6 т. Київ, 2013. Т. 3: І–Л. С. 379–384.

¹⁸ Токар Н. Наукова і громадська діяльність В. Доманицького в контексті суспільно-політичного життя України останньої чверті XIX – поч. XX ст. Дис... канд. іст. наук: 07.00.01. Київ, 2008. 206 арк.

¹⁹ Основоположник Шевченкознавства: (до 125-річчя від дня народження В. Доманицького): бібліографічний покажчик / Ред. Г. Круглякова. Черкаси, 2002. 12 с.; Невтомний робітник на рідній ниві: Василь Миколайович Доманицький (до 100-річчя від часу смерті) / Уклад.: Л. Демченко, Н. Адешелідзе. Черкаси, 2010. С. 38–39, 47, 50.

²⁰ В. Д. Записки наукового товариства імені Шевченка (далі – НТШ). Т. XXXIII і XXXIV. Львів, 1900 р. Кн. I–II. *Киевская старина*. 1900. № 11. С. 83–87.

²¹ Там само. С. 84–85.

²² Там само. С. 86.

²³ В. Д. Некоторые данные для биографии Т. Шевченка. *Киевская старина*. 1901. № 2. С. 65–68.

²⁴ У виданні «Систематический указатель журнала “Киевская старина” (1882–1906)», яке було опубліковане в Полтаві в 1911 р., цей матеріал позначений під прізвищем «Доманицкий».

²⁵ Письмо В. Тарновского к Т. Шевченку. *Киевская старина*. 1901. № 2. С. 72.

ченка. В одній із них подано відгук про загальний зміст поезій, розглянуто відображення в них подій з історії України XVI–XVIII ст., протиріччя, зауважені поетом у тогочасному суспільстві. В іншій – проаналізовано стиль, форму, основні мотиви та ліричні відступи у творях Кобзаря. Також дослідник узяв до уваги останній розділ праці, де зауважено на значенні творчості Т. Шевченка для «великороссов» та культурного життя «Малоросії». В. Доманицький позитивно характеризує автора праці та його підхід. Він уточнює, що вірш «До сестры», про який згадано у праці, не належить Т. Шевченку. Разом з тим зауважує візуальну складову видання: портрет поета з літографії А. Мюнстера, його зображення у військовому строї із штиком на лівій руці, малюнок хати, де він провів дитинство, Новопетровське укріплення, портрет Кобзаря після його повернення із заслання, чотири малюнки М. Микешина до творів «Наймичка», «Причинна», «Катерина», «Думи мої, думи». Також у цьому огляді В. Доманицьким зауважено на існуванні брошур російською мовою про Т. Шевченка, із указуванням авторів: Павленков (ім'я не вказано), В. Ветринський, В. Яковенко, А-ра (так у тексті), С. Кулябка, а також двох – українською (на жаль, авторів не зазначено), що вийшли в Петербурзі та Києві²⁶.

У номері 7–8 часопису за 1901 р. у рубриці «Бібліографія» В. Доманицьким надруковано матеріал «Записки Наукового Товариства ім. Шевченка, т.т. XXXIX, XL і XLI. Львів, 1901 (I–III томи за 1901 р.)»²⁷. У ньому дослідник зауважив на двох шевченкознавчих розвідках О. Кониського. Відзначено, що в першій з них, «Недруковані поезії Т.Г. Шевченка», опубліковано твори поета: «Подражаніє Іезекиїлю» (глава 19), «Возстань пророче, сине Божий», «N.N. О думы мои, о слава злая» (у тексті висловлено сумнів щодо авторства поета), частина поеми «Юродивий». Інша стаття, «Варианти на декотрі Шевченкові твори», є закінченням праці, опублікованої в XXXIII томі «Записок Наукового Товариства ім. Шевченка», розглянутої нами вище. У ній зроблено зауваження щодо 60-ти творів Т. Шевченка. В. Доманицький зазначив, що ця праця вміщує цінний матеріал для майбутнього критичного видання «Кобзаря»²⁸.

У другому номері часопису за 1904 р., у частині «Бібліографія», опубліковано статтю В. Доманицького, що є рецензією на працю М. Комарова «Т. Шевченко в литературе и искусстве. Библиографический указатель материалов для изучения жизни и произведений Т. Шевченка», видану в Одесі 1903 р. У ній автор зауважує на цінності цієї роботи, проте вказує на те, що зазначений покажчик не можна назвати повним, оскільки в ньому відсутня інформація про літературу, видану в Галичині після 1883 р. та про деякі твори, перекладені іноземними мовами. У рецензії автор проголосив першочерговість ідеї критичного наукового видання поезії Т. Шевченка. Також навів певні уточнення до згаданої праці: «Желая и с своей стороны внести малую лепту в это дело, отмечаем в нижеследующих строках замеченные нами пробелы, питаю надежду, что и иные лица не откажут в своей почасной помощи»²⁹.

У третьому номері журналу за 1904 р. у рубриці «Бібліографія» у матеріалі «Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. Томи LIV, LV, LVI (кн. V–VI за р. 1903). У Львові, 1903»³⁰ В. Доманицький проаналізував шевченкознавчі праці: М. Кр-ського (Микола Крупський – К.Н.) «Примітки до поправнішого видання поезій Тараса Шевченка» та Ю. Романчука «Уваги до “заміток” д. М. Кр-ського». Дослідник зазначив, що вони вміщують багатий матеріал для критичного видання творів Т. Шевченка, зокрема вказує, що М. Кр-ський у своєму матеріалі зауважив на 300 виправленнях у текстах творів поета. В. Доманицький відзначає, що 60 з них узгоджено Ю. Романчуком, який до того ж подав 120 власних поправок. У публікації В. Доманицький наводить ті правки Ю. Романчука, які не були враховані М. Кр-ським, звертає увагу на правопис окремих слів та інтерпункцію³¹. Також дослідником зауважено на статті М. Грушевського «Варіанти до “Богданової могили” Шевченка» з опублікованими в ній творами поета, за його рукописами: «Не за-виду багатому», «Не женися на багатій», «Стоїть в селі Суботови». Указано на наявність «варіантів» у порівнянні з виданням Ю. Романчука³².

²⁶ Доманицький В. Т. Шевченко, певец Украины и Запорожья. [1814–1861]. Очерк В. Кранихфельда. С портретом и 8 иллюстрациями в тексте. Санкт-Петербург, стр. 1–64. Издание «Вестника Казачьих войск». *Киевская старина*. 1901. № 5. С. 101–103.

²⁷ В. Д. Записки НТШ. Т. XXXIX, XL і XLI. Львів, 1901 (I–III томи за 1901 р.). *Киевская старина*. 1901. № 7–8. С. 54–57.

²⁸ Там само. С. 54–55.

²⁹ Доманицький В. Т. Шевченко в литературе и искусстве. Библиографический указатель материалов для изучения жизни и произведений Т. Шевченка. Одесса, 1903. 1–143. *Киевская старина*. 1904. № 2. С. 77–78.

³⁰ Доманицький В. Записки НТШ. Т. LIV, LV, LVI (кн. V–VI за р. 1903). Львів, 1903. *Киевская старина*. 1904. № 3. С. 135–141.

³¹ Там само. С. 137–141.

³² Там само. С. 141.

У цьому ж номері часопису вміщено матеріал «Rutenische Revue Halbmonatschrift. I. Jahrgang, im Wien»³³, у якому дослідником опубліковано інформацію стосовно статей видання «Rutenische Revue», серед яких праці про життя та творчість Т. Шевченка. Він зауважує на ґрунтовній публікації І. Брика «Украина и Шевченко», що вийшла в п'ятому та восьмому номерах «Rutenische Revue», де автор відмітив особливості творів поета, та невеликій статті І. Франка «Тарас Шевченко и его “Заповит”», де подано біографію поета та власний переклад вірша «Заповіт». В. Доманицький також зазначив, що в шостому та одинадцятому номерах видання опубліковано переклади поезій Кобзаря: «Минають дні, минають ночі», «Садок вишневий коло хати» С. Шпойнарівського та «І небо невмите, і за спані хвилі» І. Франка³⁴.

У п'ятому номері журналу того ж 1904 р. вміщено продовження рецензії В. Доманицького на дослідження М. Комарова «Т. Шевченко в литературе и искусстве. Библиографический указатель материалов для изучения жизни и произведений Т. Шевченко»³⁵, у якій наведено відгук І. Франка на цю ж працю, попередньо опублікований у LVII номері «Записок Наукового товариства ім. Шевченка». Цю працю дослідник характеризує як об'ємну та солідну. Водночас відмічає її недостатню поширеність, через що подає її переклад. В. Доманицький також зауважує про інші рецензії на працю М. Комарова, надруковані в часописах: «Літературно-науковий вісник» (1903, кн. XI), «Русская мысль» (1903, кн. XII), «Южные записки» (1904, № 2), «Журнал для всех» (1904, № 2), «Вестник Юга» (точний номер і рік видання невідомі)³⁶.

У номері 7–8 часопису за 1904 р. було опубліковано працю В. Доманицького «Как читается Шевченко», що ґрунтується на аналізі вищезазначеної роботи М. Комарова. У ній наведено статистичні дані – кількість екземплярів виданих творів Т. Шевченка – «Кобзаря» та окремих віршів з 1840 р. до поч. XX ст. як в Російській імперії, так і за кордоном. Також автор робить висновок про загальну кількість опублікованих на той час творів митця: «...можно без преувеличения сказать, что издание произведений Шевченко доньше достигло количества полумиллиона экземпляров»³⁷.

У дев'ятому номері журналу за 1906 р., у рубриці «Документы, известия и заметки», як чергове доповнення до відгуку на бібліографічний покажчик М. Комарова, В. Доманицький опублікував матеріал «До бібліографії літератури про Т. Шевченка»³⁸. У ньому дослідник подав аналіз матеріалів чотирьох розділів покажчика – IV «Малорусскія произведения Т.Г. Шевченка, помещенныя в сборниках и журналах», VIII «Переводы малорусских произведений Т. Шевченка», III «Собрание сочинений Т. Шевченка» та XIV «Статті про Шевченка». Автор приділив увагу уточненню відомостей щодо творів поета, наведених у виданнях: «Ластовка», «Молодик», «Народное чтение», «Русская беседа», «Основа», «Вечерньці», «Мета», зокрема навів повний перелік поезій, опублікованих у журналі «Основа»; перекладів на польську мову; рецензій на зібрання творів поета; праць щодо його постаті. Також автор зауважує на рецензії І. Франка щодо праці М. Комарова.

Значимим у вітчизняному шевченкознавстві вважається дослідження В. Доманицького «Критичний розслід над текстом “Кобзаря” Шевченка». Уперше воно було опубліковано на сторінках часопису «Київська старовина» у 1906 р. Першу частину цієї роботи вміщено в дев'ятому номері часопису. У ній дослідник передовсім акцентує на тому, що до 1911 р. потрібно «потурбуватися українському громадянству про найповніше, найправдивіше критичне видання поезій Шевченка – попереду всього популярне, а потім і критично-наукове»³⁹. Зокрема, він апелює до такої ж думки редактора журналу, громадівця В. Науменка⁴⁰. Автор згадує про вихід «Кобзаря» Т. Шевченка в Петербурзі, який уже мав дозвіл цензури: «...видавці “Кобзаря” допомогли мені здійснити моє давнє бажання – узятися до перегляду тексту “Кобзаря” спеціально по автографах, для чого я обслідував увесь Шевченківський матеріал в музею імени В. Тарновського в Чернигові, а крім того, користувався матеріалами (автографами та копіями – К.Н.) приватних людей, а найголовніше – дорогоцінним скарбом, що мається у редактора “Кіевской Старини” В.П. Науменка: – власними рукописами Т.Г. Шевченка, тими автентичними книжечками, які Шевченко нищечком “мережав” та “начинав віршами” на засланні в рр. 1847–1850, та ще одного його ж таки, Шевченка, книжкою – альбомом, куди поет попереписував більшу частину своєї не-

³³ Доманицький В. Rutenische Revue Halbmonatschrift. I. Jahrgang, im Wien. (№ 1–16). *Киевская старина*. 1904. № 3. С. 142–146.

³⁴ Там само. С. 145.

³⁵ В. Д. Т. Шевченко в литературе и искусстве. Библиографический указатель материалов для изучения жизни и произведений Т. Шевченка. Одесса, 1903. 1–143. *Киевская старина*. 1904. № 5. С. 79–90.

³⁶ Там само. С. 90.

³⁷ Доманицький В. Как читается Шевченко. *Киевская старина*. 1904. № 7–8. С. 18–19.

³⁸ Доманицький В. До бібліографії літератури про Т. Шевченка. *Киевская старина*. 1906. № 9. С. 5–10.

³⁹ Доманицький В. Критичний розслід над текстом «Кобзаря» Шевченка. *Киевская старина*. 1906. № 9. С. 22.

⁴⁰ Науменко В. Къ вопросу о научномъ издании «Кобзаря». *Киевская старина*. 1892. № 2. С. 314–319.

вільницької поезії і вписував усі свої поетичні твори з р. 1857 аж до р. 1861»⁴¹. В. Доманицький наголошував, що ці матеріали мають велику цінність, оскільки за ними можна встановити хронологію та дійсний текст поезій Т. Шевченка. «Крім цих дуже цінних автографів Шевченкових, д. В.П. Науменко ласкаво дозволив мені покопирсатися для моєї праці деяким матеріалом для критичного видання “Кобзаря”, що, при його близькій участі, зібрано було громадкою київських українських діячів, ще при кінці 80-тих років, а також і деякими копіями з автографів, які знайдено було в паперах М. Максимовича та здебільшого з приватних рук»⁴². Дослідник відзначає роль окремих громадівців у справі пошуку та опрацювання джерел: «...вважаю за конешний і приємний обов'язок скласти щиру подяку д.д. О.І. Лотоцькому, В.П. Науменкові та П.Я. Стебницькому за ту велику поміч, якої вони уділяли мені своїми вказівками та матеріалами для моєї праці, – д. В.П. Науменкові подяку тим більшу, що без його щирої мені допомоги всім, що стосувалося до “Кобзаря”, не було б і цієї моєї праці»⁴³. У статті автор обґрунтовує намір створення «Кобзаря» з передмовою, підготовленою Т. Шевченком у березні 1847 р. до збірки поезій «Три літа». Ним наголошено, що саме цього року (1906 р) рукопис цих творів було знайдено в архіві департаменту поліції в Петербурзі. Дослідник подав відомості щодо історії публікування згадуваної передмови, зокрема, відмітив власну участь у цій справі⁴⁴. У статті В. Доманицький запропонував «хронологічний порядок» представлення віршів Т. Шевченка в майбутньому виданні «Кобзаря». Водночас ним відзначено історію публікування та відмінності варіантів творів. У цій публікації подано відповідний аналіз двадцяти поезій, які автором статті вміщено до розділу I «До заслання»: «Причина», «Вітре буйний», «На вічну пам'ять Котляревському», «Гече вода в синє море», «Катерина», «Нащо мені чорні брови» (Думка), «Іван Підкова», «Тополя», «Перебендя», «До Основ'яненка», «Тарасова ніч», «Думи мої, думи мої», «В.І. Штейнбергу» (Не забудь), «Гайдамаки», «Черниця Марьяна», «Тяжко, важко в світі жити», «Н. Маркевичу» (Бандуристе, орле сизий), «Утоплена», «Гамалія», «Розрита могила».

У 10 та 11–12 номерах часопису за той же 1906 р. В. Доманицьким подано продовження цього матеріалу⁴⁵. Так, у десятому номері проаналізовано сімнадцять творів: «Чигирин», «Сова», «Дівочії ночі», «Сон», «Хустина» (У неділю не гуляла), «Чого мені тяжко», «Пустка (М.С. Щепкину)» (Заворожи мені, волхве), «Н. Гоголю» (За думою дума), «Не завидуй багатому», «Не женися на багатій», «Єретик» або «Іван Гус», «Невольник», «Великий Лях», «Суботів», «Наймичка», «Кавказ», «До мертвих, і живих, і ненароджених». У наступному – сто вісімдесят дві: «Холодний Яр», «Маленькій Марьяні», «Псалми Давидови», «Минають дні», «Три літа», «Заповіт» («Як умру, то поховайте...»), «Вітер в гаї нагинає», «Лілея», «Русалка», «Відьма», «Ой одна я, одна», «За байраком байрак», «Мені однаково», «Не кидай матері», «Чого ти ходиш на могилу», «Ой три шляхи», «Веселе сонечко ховалось» (Н. Костомарову), «Садок вишневий коло хати», «Не спалося, а ніч як море», «Рано в-ранці новобранці» (Пустка), «В неволі тяжко, хоча й волі», «Чи ви ще зійдетеся знову», «Понад полем іде» (Косарь). У виділеному автором розділі II «Невільницька поезія. (1847–1850)» проаналізовано твори: «Думи мої, думи мої, Ви мої єдині», «Княжна», «Згадайте, братія моя» (Моїм союзникам), «Сонце заходить, гори чорніють», «Мені тринадцятий минало», «Не гріє сонце на чужині», «Сон» (Гори мої високий), «Іржавець», «О думи мої, о славо злая!», «Ще як були ми козаками», «Чернець» (П. Кулішу), «Один у другого питаєм», «Самому чудно», «Ой стрічечку до стрічечки», «Хустина» (Чи то на те Божа воля), «А. Козачковському», «Москалева криниця» (Я. Кухаренку), «То так і я тепер пишу», «А нумо знову віршовать...», «У Бога за дверима лежала сокира», «Варнак», «Ой гляну я, подивлюся», «Та не дай, Господи, нікому», «Царі», «Добро у кого є господя», «Титарівна», «Ну що б здавалося слова?», «Мов за подушне оступили», «П.С. Не жаль на злого», «Г.З. Немає гірше, як в неволі», «Як би зустрілися ми знову», «Марина», «Пророк» (Неначе праведних дітей), «Сичі», «Між скалами неначе злодій», «І небо невміте», «І виріс я на чужині», «Не для людей, тієї слави», «Коло гаю, в чистім полі», «Як би мені черевиків», «І багата я», «Полюбила мене мати», «Ой я свого чоловіка», «Ой виостро товариша», «По улиці вітер віє», «Ой саду я під хатою», «Закувала зозуленька», «Швачка», «Ой не п'ються пива, меда», «На улиці не весело», «У тієї Катерини», «Із-за гаю сонце сходить», «Ой пішла я у яр за горою», «Не так тії вороги», «Ой, люлі, люлі, моя дитино», «Ой чого ти почорніло», «Туман, туман долиною», «У неділеньку, у святую», «У перетику ходила», «У неділеньку та ранесенько», «Не тополю висо-

⁴¹ Доманицький В. Критичний розслід над текстом «Кобзаря» Шевченка. С. 24.

⁴² Там само. С. 25.

⁴³ Там само. С. 26.

⁴⁴ Там само. С. 27.

⁴⁵ Доманицький В. Критичний розслід над текстом «Кобзаря» Шевченка. *Киевская старина*. № 10. С. 198–268; № 11–12. С. 331–564.

кую», «Утоптала стежечку», «І широку долину», «Навгороді коло броду», «Як би мені, мамо, наместо», «Не хочу я женитися», «Чума», «І знов мені не привезла», «В неволі, в самоті немає», «Ой умер старий батько», «Не вернуся із походу», «Заступила чорна хмара», «Не додому в ночі йдучи» (На Різдва), «Неначе степом чумаки», «Сотник», «За сонцем хмаронька пливе», «Як маю я журитися», «На що мені женитися» (Козацька доля), «Ой крикнули дикі гуси» (Удовиця), «Як би тобі довелося», «Заросли шляхи тернами», «Зацвіла в долині», «У нашім раї на землі» (Мати покритка), «На великдень на соломі», «Було роблю що, чи гуляю», «Буває, іноді старий», «Хіба самому написати», «І золотої й дорогої», «Ми в-купочці колись росли», «Готово! Парус розпустили», «Ми в осени такі похожі», «Лічу в неволі дні і ночі», «Ми заспівали, розійшлися», «Не молилася за мене» (Хатина), «Петрусь», «Мені здається, – я не знаю», «Як би ви знали, паничі», «Буває, в неволі іноді згадаю», «І станом гнучим, і красою», «Огні горять», «Чи то недоля та неволя», «На батька бісового я трачу», «І досі сниться». У розділі III «На волі (1857–1861)» – «Москалева криниця» (Я. Кухаренкови), «Неофіти», «Юродивий», «Доля», «Муза», «Слава», «Сон» (Н.А. Маркович), «Я не здужаю, нівроку...», «Подражаніє XI псалму», «Марку Вовчку» (На пам'ять 24 генваря 1859), «Подражаніє Ісаї, глава 35», «NN.» (Така як ти, колись лілей), «Ой по горі ромен цвіте» (Федору Івановичу Черненку), «Ой маю, маю я оченята», «Сестрі», «Колись дурною головою...», «Якби то ти, Богдане п'яний», «Та головонька моя бідна», «Во Іудеї, во дні они», «Марія», «Подражаніє Едуарду Сові», «Подражаніє Іезекілю», «Осії глава XIV (подражаніє)», «Дівча любе, чорнобриве», «Ой, діброво, темний гаю», «Подражаніє Сербському», «Молитви», «Колись то ще во время оно», «Плач Ярославни», «На смерть Григорія, митрополита петербургського», «Гімн черничій», «Над Дніпрового сагою», «Росли у-купочці», «Світе ясний! Світе тихий!», «Ликері» (На пам'ять 5 августа 1860), «Н.Я. Макарову» (На пам'ять 14 сентябрі), «І Архимед, і Галілей», «Л.» (Поставлю хату і кімнату), «Не нарікаю я на Бога», «Саул», «Минули літа молодії», «Титарівна-Немирівна», «Хоча лежачого й не б'ють», «І тут, і всюди – скрізь погано», «О люде, люде небораки», «Як би з ким сісти, хліба зїсти», «І день іде, і ніч іде», «Тече вода згід явора», «Якось-то йду я у-ночі», «Бували війни», «N.T. Великомучинице кумо!», «Зійшлися, побралися», «Чи не покинуть нам, небого». Усього до критичного «розсліду» потрапило 219 поезій Т. Шевченка, які згодом увійшли до кількох редакцій «Кобзаря» (1907, 1908, 1910, 1914), укладеного В. Доманицьким.

У 1907 р. часопис змінив свою назву на «Україна». На сторінках його другого тому було надруковано ще один матеріал, який належить до шевченкознавчих розвідок В. Доманицького. Це публікація «Науковий аналіз проф. Т. Флоринського. (Рецензія на статтю Т. Флоринського “Славянофільство Т.Г. Шевченка”）」⁴⁶. Аналізуючи працю російського славіста, у якій той торкнувся питання щодо суспільно-політичного світогляду Т. Шевченка, дослідник зазначає: «Не в тому головна ціль автора, щоб рівняти Шевченка до велетнів російського слова, – спеціальним його завданням було, розглянувши поезію Шевченка, дати відповідь на такі питання: в чому містилось славянофільство поета? Що він знав про славянство? Що він думав про взаємні стосунки славян і про славянське питання? Як постали і як склались славянські спочування поета?». Ці питання висвітлювалися на основі поетичних творів Т. Шевченка: «Іван Гус», «Посланіє П.І. Шафарикові», «До мертвих і живих»⁴⁷, «Ляхам», «Подражаніє сербському» і «Слав'янам». Стосовно останньої поезії В. Доманицький зауважує, що вона не належить Кобзареві, наголошуючи, що це питання неодноразово було висвітлено на сторінках «Київської старовини», зокрема у працях М. Стороженка та В. Науменка⁴⁸. Щодо рецензованої праці він указує: «Пора б уже професорові Флоринському заспокоїтися з цією справою, бо от скільки вже часу псує він даремно собі нерви, а українці ніяк не хочуть його слухатися та покинути зовсім свою літературну мову і перейти до “общепринятого языка Пушкина и Гоголя”. ... Стаття проф. Флоринського такий “неисчерпаемый клад” мудрощів усяких та юмористики, що дотепному критикові постачило б на добру низку газетних фейлетонів»⁴⁹.

У четвертому томі часопису «Україна» за той же 1907 р. за підписом В. Доманицького вміщено матеріал під назвою «До історії “Тарасової книгарні” (Рахуба Киянам книгаря

⁴⁶ Доманицький В. Науковий аналіз проф. Т. Флоринського. (Рецензія на статтю Т. Флоринського «Славянофільство Т.Г. Шевченка»). *Україна*. 1907. Т. II. Кн. 2. Част. 1. С. 172–179.

⁴⁷ Поема Т.Г. Шевченка «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє» (с. В'юнище, 14 грудня 1845 р.).

⁴⁸ Стороженко Н. Слав'янам. Неизданное стихотворение Т. Шевченка. *Киевская старина*. 1897. № 10. С. 1–5; Науменко В. О приписанном Шевченку стихотворении «Слав'янам». *Киевская старина*. 1899. № 7. С. 1–3; Стороженко Н. О стих. «Слав'янам», приписываемом Шевченку. *Киевская старина*. 1899. № 12. С. 123–125; Письмо к редактору Киевской Старини о стих. «Слав'янам». *Киевская старина*. 1899. № 12. С. 123–124.

⁴⁹ Доманицький В. Науковий аналіз проф. Т. Флоринського... С. 179.

Щербака про книгарню й запросини для дальшої послуги)»⁵⁰. Ця публікація є нотаткою М. Щербака, ініціатора заснування «Тарасівської громадської книгарні» у Петербурзі, де автор роз'яснює власну ідею утворення тематичної книгозбірні та її подальшого функціонування в Києві. В останньому коментарі до тексту вказується місце виявлення документа – архів Музею української давнини В. Тарновського в Чернігові. Відзначимо, що з трьох коментарів до тексту спогадів перші два, вочевидь, належать автору – М. Щербаку, а останній – В. Доманицькому. У покажчику до журналу «Україна» цей матеріал представлено без авторства. В іншому довідковому виданні – «Архіви. Бібліотеки. Бібліографічні посібники. Історіографія» – указано, що автором матеріалу є М. Щербак, прізвище якого зазначено в заголовку. Ця публікація є найпізнішою відповідно до часу оприлюднення з-поміж усіх виявлених нами шевченкознавчих матеріалів, підготовлених ученим для зауважених часописів.

Завершуючи огляд шевченкіани В. Доманицького, оприлюдненої ним на сторінках журналу «Киевская старина», відмітимо наявність ще двох матеріалів, що мають певну специфіку, утім можуть становити відповідний дослідницький інтерес у межах означеної теми. Так, у четвертому номері за 1902 р. у рубриці «Документы, известия и заметки» вміщено огляд «Сорок первая годовщина смерти Т.Г. Шевченка в южно-русской печати», де проаналізовано десять публікацій, з-поміж яких і фейлетон В. Доманицького «Культурно-историческое значение поэзии Т.Г. Шевченка», надрукований в Ялті в газеті «Крымский курьер». Його оцінка подана редакцією в такому вигляді: «Это краткий очерк развития того национального самосознания малорусской народности, какое пробуждено было поэзией Шевченка в пределах России и в особенности в Руси Галицкой. Здесь названы важнейшие научные и литературные издания последнего времени на малорусском языке»⁵¹. В одинадцятому номері журналу за 1903 р. вміщено відгук В. Доманицького на драматичний твір І. Пухальського «Катерина. Драма перероблено с “Катерины” Шевченка». У ньому дослідник дає оцінку художній інтерпретації поеми Т. Шевченка. Попри відсутність художніх переваг п'єси, відмічає вдале використання автором текстів із оригіналу поеми та робить висновок про її «не останнє» місце з-поміж інших драматичних творів⁵².

Ми виявили та проаналізували сімнадцять публікацій, підготовлених В. Доманицьким у період 1900–1907 рр., опублікованих у журналі «Київська старовина» та його продовженні – «Україна». Більша їх частина – дванадцять – рецензії та огляди автора, що стосуються шевченкознавчих розвідок інших дослідників, три – наукові статті щодо творчої спадщини Т. Шевченка, дві – публікації джерел з коментарями дослідника.

Отже, здійснивши аналіз наявної бібліографії, ми визначили, що на початку минулого століття громадєвець В. Доманицький був одним із провідних дослідників та популяризаторів Шевченкового слова. Використовуючи науково-критичний підхід у вивченні творчості Т. Шевченка, заклав фундаментальні основи для її об'єктивного сприйняття та оприлюднення. Його студії, опубліковані на сторінках часопису «Київська старовина», складають важливий сегмент наукової шевченкіани та засвідчують внесок Київської Громади у вивчення та популяризацію образу Т. Шевченка в українофільському середовищі Російської імперії та з-поміж широкого загалу. Ставлення українських інтелектуалів до творів Кобзаря як до національного культурного надбання в подальшому дозволили зберегти цей творчий спадок та закласти підвалини його осмислення як складової державницької ідеології.

References

- Adeshelidze, N. (2002). Osnovopolozhnyk Shevchenkoznavstva: (do 125-richchia vid dnia narodzh. V. Domanyskoho): bibliohr. pokazhch [The founder of Shevchenko studies: (up to the 125th anniversary of the birth day V. Domanysky): bibliography index]. Cherkasy, Ukraine.
- Bolabolchenko, A. (2006). Vasyly Domanyskyi i «Kyevskaia staryna» [Vasyl Domanyskyi and «Kyiv antiquity»]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 4, P. 149–165.
- V.D. (1904). T. Shevchenko v literature i iskusstve. Bibliograficheskij ukazatel materialov dlja izucheniia zhizni i proizvedenij T. Shevchenka [T. Shevchenko in literature and art. Bibliographic index of materials for studying the life and works of T. Shevchenko]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 5, P. 79–90.
- V.D. (1900). Zapysky naukovohto tovarystva im. Shevchenka [Notes of the Shevchenko scientific society]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 11, P. 83–87.
- V.D. (1901). Nekotorye dannyya dlja biografii T. Shevchenka [Some data for the biography of T. Shevchenko]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 2, P. 65–68.

⁵⁰ Доманицький В. До історії «Тарасової книгарні» (Рахуба Киянам книгаря Щербака про книгарню й запросини для дальшої послуги). *Україна*. 1907. Т. IV. Кн. 2–3. Част. 1. С. 222–224.

⁵¹ Сорок первая годовщина смерти Т. Шевченка в южно-русской печати. *Киевская Старина*. 1902. № 4. С. 28.

⁵² Пухальський І. Катерина. Драма перероблено с «Катерины» Шевченка. Полтава 1903 *Киевская Старина*. 1903. № 11. С. 111–113.

- V.D. (1901). Zapysky NTSh. T. XXXIX, XL i XLI. Lviv, 1901 (I–III tomy za 1901 r.) [Notes of the Shevchenko Scientific Society]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 7–8, P. 54–57.
- Demchenko, L. (Ed.). (2010). Nevtomnyi robitnyk na ridnii nyvi: Vasyl Mykolaiovych Domanyskyi (do 100-richchia vid chasu smerti): Naukovo-dopomizhnyi biobibliografichni pokazhchyk [Tireless worker in his native field: Vasyl Mykolayovich Domanitsky (up to 100 years at the time of death): Scientific-auxiliary bibliography index]. Cherkasy, Ukraine.
- Domanickij, V. (1903). T. Shevchenko v literatury i iskusstve. Bibliograficheskij ukazatel materialov dlja izuchenija zhizni i proizvedenij T. Shevchenka [T. Shevchenko in literature and art. Bibliographic index of materials for studying the life and works of T. Shevchenko]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 2, P. 77–80.
- Domanickij, V. (1904). Kak chitaetsja Shevchenko [How to read Shevchenko]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 7–8, P. 18–19.
- Domanitskyi, V. (1901). T. Shevchenko, pevec Ukrainy i Zaporozhja. [1814–1861]. Ocherk V. Kranihfelda. S portretom i 8 iljustracijami v tekste [T. Shevchenko, singer of Ukraine and Zaporozhye. [1814–1861]. Essay by V. Kranichfeld. With a portrait and 8 illustrations in the text]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 5, P. 101–103.
- Domanitskyi, V. (1904). Rutenische Revue Halbmonatschrift. I. Jahrgang, im Wien. (№ 1–16) [Rutennian Revue semi-monthly. 1st year, in Vienna. (№ 1–16)]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 3, P. 142–146.
- Domanitskyi, V. (1906). Do bibliografii literatury pro T. Shevchenka [To the bibliography of literature about T. Shevchenko]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 9, P. 5–10.
- Domanitskyi, V. (1906). Krytychnyj rozslid nad tekstem «Kobzaria» Shevchenka [A critical investigation of the text of Shevchenko's «Kobzar»]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 9, P. 21–82.
- Domanitskyi, V. (1907). Do istorii «Tarasovi knyarni» (Rakhuba Kyianam knyharja Shcherbaka pro knyarniu y zaprosyny dlja dalshoi posluhy) [To the history of the «Tarasova bookstore» (Rahuba Kyivans of the bookshop Shcherbak about the bookstore and requests for further service)]. *Ukraina – Ukraine*, IV, 2–3, 1, P. 222–224.
- Domanitskyi, V. (1907). Krytychnyj rozslid nad tekstem «Kobzaria» [Critical investigation of the text of «Kobzar»]. Kyiv, Ukraine.
- Domanitskyi, V. (1907). Naukovyi analiz prof. T. Florynskoho. (Retsenziia na stattiu T.D. Florynskoho «Slavianofylstvo T.H. Shevchenka») [Scientific analysis by prof. T. Florinsky. (Review of T.D. Florinsky's article «T.G. Shevchenko's Slavophilism»)]. *Ukraina – Ukraine*, II, 2, 1, P. 172–179.
- Domanitskyi, V. (1917). Zhyttia Tarasa Shevchenka [The life of Taras Shevchenko]. Kyiv, Ukraine.
- Duchyminska, O. (1965). V. Domanitskyi – redaktor pershoho povnoho «Kobzaria» Shevchenka [V. Domanitskyi – editor of the first complete edition of Shevchenko's «Kobzar»]. *Zapysky NTSh – Notes of the Shevchenko scientific society*, CLXXX (70), P. 126–134.
- Duchyminska, O. (1965). Vasyl Domanitskyi – redaktor pershoho povnoho «Kobzaria» Shevchenka [Vasyl Domanitskyi – editor of the first complete «Kobzar» by Shevchenko]. *Zapysky NTSh – Notes of the Shevchenko scientific society*, 70, P. 126–134.
- Iskorko-Hnatenko, V. (1997). Shevchenkoznavchi studii Vasylia Domanitskoho [Vasyl Domanitskyi's Shevchenko studies]. *Kyivskiy universytet – Kyiv university*, 4, P. 1–3.
- Iskorko-Hnatenko, V. (2002). Pershe povne vydannia «Kobzaria»: do 125-richchia vid dnia narodzhennia V. Domanitskoho [The first complete edition of «Kobzar»: to the 125th anniversary of the birth of V. Domanitskyi]. *Ukrainska mova ta literatura – Ukrainian language and literature*, 9, P. 5–29.
- Kachor, A. (2002). V. Domanitskyi (1877–1910): redaktor pershoho povnoho vydannia «Kobzaria» T. Shevchenka [V. Domanitskyi (1877–1910): editor of the first complete edition of T. Shevchenko's «Kobzar»]. Cherkasy, Ukraine.
- Kozar, L. (2012). Vasyl Domanitskyi yak hromadskyi diiac i folklorist [Vasyl Domanitskyi as a public figure and folklorist]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia – Folk art and ethnology*, 3, P. 16–28.
- Kruhliakova, H. (Ed.). (2002). Osnovopolozhnyk Shevchenkoznavstva: (do 125-richchia vid dnia narodzh. V. Domanitskoho): bibliohr. pokazhch. [Founder of Shevchenko studies: (on the 125th anniversary of the birth of V. Domanitskyi): bibliographic index]. Cherkasy, Ukraine.
- Lototskyi, O. (1966). Storinky mynuloho [Pages from the Past].
- Maiboroda, R. (Ed.). (1993). Naukovyi chasopys ukraïnoznavstva «Ukraina» (1907–1932). Pokazhchyk zmistu [Scientific journal of Ukrainian studies «Ukraine» (1907–1932). Table of contents]. Kyiv, Ukraine.
- Naumenko, V. (1892). K voprosu o nauchnom izdaniï «Kobzarja» [On the issue of the scientific publication of «Kobzar»]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 2, P. 314–319.
- Naumenko, V. (1899). O pripisannom Shevchenku stihotvorenniu «Slavjanam» [About the poem «To the Slavs» attributed to Shevchenko]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 7, P. 1–3.
- Paliienko, M. (2005). «Kyevskaia staryna» u hromadskom ta naukovomu zhytti Ukrainy (kinets XIX – poch. XX st.) [«Kyiv antiquity» in public and scientific life of Ukraine (the end of the 19th – the beginning of the 20th c.)]. Kyiv, Ukraine.
- Paliienko, M. (2014). Obraz «Kyevskoi staryny» u spohadakh ta epistolarii suchasnykh [The image of «Kyiv antiquity» in the memory and epistolary of the present day]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 6, P. 233–247.
- Pavlovskij, I., Shhepotev, V., Javojiskij, A., Chigrincev, V. (Eds.). (1911). Sistematicheskij ukazatel zhurnalna «Kievskaja starina» (1882–1906 g.) [Systematic index of the magazine «Kyiv antiquity» (1882–1906)]. Poltava, Ukraine.

Pobirchenko, N. (2000). Pedagogichna i prosvitnytska diialnist ukrainskykh Hromad u dr. pol. XIX – na poch. XX st. [Pedagogical and educational activities of Ukrainian Communities in the second half of the 19th – at the beginning of the 20th c.]. Kyiv, Ukraine.

Polishchuk, V. (2008). Vasyl Domanytskyi yak shevchenkoznavets [Vasyl Domanitsky as shevchenko-znavets]. Cherkasy, Ukraine.

Puhalskij, I. (1903). Katerina. Drama pererobleno s «Kateryny» Shevchenka. Poltava 1903 [Katerina. The drama is adapted from “Katerina” by Shevchenko. Poltava 1903]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 11, P. 111–113.

Storozhenko, N. (1897). Slavjanam. Neizdannoe stihotvorenie T. Shevchenka [To the Slavs. Unpublished poem by T. Shevchenko]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 10, P. 1–5.

Storozhenko, N. (1899). O stih. «Slavjanam», pripisyvaemom Shevchenku [About the poem «To the Slavs», attributed to Shevchenko]. *Kievskaja starina – Kyiv antiquity*, 12, P. 123–125.

Tereshko, I. (2011). Etnohrafichni doslidzhennia V. Domanytskoho na storinkakh chasopysu «Kyevskaia staryna» [Ethnographic studies of V. Domanytskyi on the pages of the magazine “Kyiv antiquity”]. Cherkasy, Ukraine.

Tokar, N. (2008). Naukova i hromadska diialnist V. Domanytskoho v konteksti suspilno-politychnoho zhyttia Ukrainy ostannoï chverti XIX – poch. XX st. [Scientific and public activity of V. Domanytskyi in the context of the social and political life of Ukraine in the last quarter of the 19th – the early 20th c.]. Kyiv, Ukraine.

Uliura, H. (2013). «Kyevskaia staryna» [“Kyiv antiquity”]. Kyiv, Ukraine.

Нагайко Катерина Миколаївна – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу «Музей Заповіту Т. Шевченка» Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» (вул. Шевченка, 8, м. Переяслав, 08400, Україна).

Nahaiko Kateryna – candidate of historical sciences (PhD), senior researcher of the scientific and research department museum of testament of T. Shevchenko, National historical and ethnographic reserve «Pereiaslav» (8 Shevchenko str., Pereiaslav, 08400, Ukraine).

E-mail: caterina.nahaiko@ukr.net

Дата подання: 6 лютого 2025 р.

Дата затвердження до друку: 14 серпня 2025 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Нагайко, К. Шевченкіана Василя Доманицького в часописі «Київська Старовина». *Сіверянський літопис*. 2025. № 5. С. 151–160. DOI: 10.58407/litopis.250513.

Цитування за стандартом APA

Nahaiko, K. (2025). Shevchenkiana Vasyliia Domanytskoho v chasopysi «Kyivska Starovyna» [Shevchenko studies by Vasyl Domanytskyi in the journal «Kyiv Antiquity»]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 5, P. 151–160. DOI: 10.58407/litopis.250513.

